

ข่มขืนต่อเนื่องหญิงชรา: เรื่องแปลกใหม่ หรือ เพียงแค่ไม่รู้?

ในประเทศไทย ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการกระทำความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังไม่มีแนวทางแก้ไขที่ชัดเจน ข่าวกรณีข่มขืนถูกพาดหัวซ้ำบ่อยๆในสื่อทุกแขนงแต่การรายงานเรื่องราวมักเป็นไปในลักษณะที่ดึงดูดผู้อ่าน หรือ “ขายข่าว” มากกว่าที่จะมีการยกระดับปัญหาและพูดคุยเรื่องเนื้อหาและช่องทางการแก้ไขปัญหาการข่มขืนและการกระทำความรุนแรงทางเพศอย่างจริงจัง สถิติจากสถาบันเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทยหรือ TDRI เผยให้เห็นความจริงที่น่าตกใจว่าทุกๆ 15 นาที มีผู้หญิงถูกข่มขืนหนึ่งราย ซึ่งนับเป็น 87 กรณีต่อสัปดาห์ และ 32,000 กรณีต่อปี¹. อย่างไรก็ตามสถิติที่มีการบันทึกไว้ในฐานข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติระบุว่าในปี ค.ศ. 2008 ถึง 2013 จำนวนของกรณีข่มขืนกระทำชำเราซึ่งมีการแจ้งความกับตำรวจอยู่ที่ประมาณ 4,000 รายต่อปีหรือ 1 กรณีทุกๆสองชั่วโมง จาก 4,000 กรณีนี้ตำรวจสามารถจับกุมได้ 2,400 ราย (หรือ 6 ใน 10 ราย) ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากว่าร้อยละ 85 ของเหตุข่มขืนที่เกิดขึ้นตามการประมาณการณ์โดย TDRI ไม่ถูกแจ้งต่อเจ้าหน้าที่หรือกลายเป็น “เสียงร้องที่เงียบหาย”

เหตุการณ์ข่มขืนและฆาตกรรมหญิงชราซึ่งมีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องที่เป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมาทำให้สังคมหันมาสนใจกรณีข่มขืนอีกครั้งหนึ่ง แต่สิ่งที่ต่างไปคือ การข่มขืนครั้งนี้ไม่ใช่สิ่งที่สังคมทั่วไปเข้าใจและเคยชินเนื่องจาก การข่มขืนเกิดขึ้นกับ “หญิงชรา” ที่คนส่วนใหญ่มองว่าไม่ใช่กลุ่มเสี่ยงของการถูกข่มขืนกระทำชำเราและกระทำความรุนแรงทางเพศเพราะไม่มีแรงดึงดูดหรือความเย้ายวนทางเพศ ทำให้สังคมตั้งคำถามกับสิ่งที่เกิดขึ้นเสมือนกับว่า เหตุการณ์ข่มขืนหญิงชรานั้นเป็นเรื่อง “แปลก” และ “ผิดวิสัย” เป็นเรื่องน่าเศร้าใจที่คนบางกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมออนไลน์พูดถึงกรณีนี้ในเชิงขบขัน นำมาพูดเป็นหัวข้อสนทนาแนวชวนหัว หรือ แม้แต่พูดจาในเชิงว่าสนับสนุนทางเพศของชายไทยกำลังเปลี่ยนไป หรือ กล่าวว่าเป็นเรื่องดีหรือรางวัลของหญิงสูงวัยเสียอีกที่ผู้ชายยังมีความปรารถนาทางเพศด้วย การกระทำเช่นนี้ นอกจากจะทำให้ผู้เสียหายที่เป็นผู้สูงอายุรู้สึกกดดันและอับอายมากเป็นทวีคูณแล้วยังสะท้อนมุมมองที่บิดเบือนของสังคมไทยในเรื่องการข่มขืนว่า ผู้สูงอายุไม่สามารถถูกข่มขืนได้และไม่ใช่เป้าหมายหลักของอาชญากรรมข่มขืน

คำถามที่สำคัญจากเรื่องนี้คือ “เรารู้ได้อย่างไรว่าเหตุการณ์ข่มขืนผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องใหม่? เป็นเรื่องแปลก? และเป็นข้อยกเว้น?” ในความเป็นจริงแล้ว การเก็บข้อมูลข่มขืนกระทำชำเราในประเทศไทยยังไม่มี

¹ Thailand Development Research Institute, Factsheet on Rape=Execution?: some observations, available at <http://tdri.or.th/tdri-insight/rape-and-execute/>

การเก็บอย่างเป็นระบบหรือแบ่งตามช่วงอายุที่ชัดเจนทำให้เราไม่สามารถได้ภาพที่ครบถ้วนเรื่องเหยื่อของการข่มขืนได้ มากไปกว่านั้นประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาวิจัยของคร่าวเรื่องการข่มขืนผู้สูงอายุและแม้แต่มตรการการป้องกัน ช่วยเหลือและปฏิบัติต่อเหยื่อข่มขืนก็มุ่งเน้นไปที่หญิงสาวหรือเด็กหญิงมากกว่าที่จะครอบคลุมถึงผู้สูงอายุ และถึงแม้จะจัดให้มีการเก็บข้อมูลอย่างเคร่งครัดเป็นระบบ การได้มาและการเข้าถึงข้อมูลก็จะสามารถทำได้เพียงกรณีที่มีการแจ้งหรือเข้าสู่ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น

ในแง่นี้จะเห็นได้ว่า ประเด็นเรื่อง “เสียงร้องที่เงียบหาย” หรือ กล่าวคือ การที่เหตุข่มขืนที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการแจ้งความ (under reporting) ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถทำงานเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำรุนแรงทางเพศซึ่งรวมถึงการข่มขืนกระทำชำเราได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหตุข่มขืนที่ไม่ได้รับแจ้งหรือจำนวนรับแจ้งที่ต่ำกว่าความเป็นจริงสามารถอธิบายได้จากปัจจัยที่หลากหลายได้แก่ทัศนคติทางสังคมที่มีต่อการข่มขืน อคติทางเพศ ตลอดจนความซับซ้อนและยุ่งยากในเชิงปฏิบัติของระบบตำรวจและกระบวนการยุติธรรมไทย มากไปกว่านั้น โครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่หรือแบบปิตาธิปไตยทำให้การถูกข่มขืนกลับกลายเป็นตราบาปให้กับตัวผู้เสียหายและครอบครัว ผู้เสียหายรู้สึกว่าคุณเองตกเป็นเหยื่อและไม่ต้องการเล่าถึงเรื่องราวอันน่าอายและอดสู บ่อยครั้งผู้เสียหายกล่าวโทษตัวเองสำหรับสิ่งที่เกิดขึ้น ในขณะที่คำถามสังคมและผู้ปฏิบัติงานตั้งคำถามราวกับว่า ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อข่มขืนกระทำชำเรา “รันทาที่” โดยถามถึงสิ่งที่พวกเขาสวมใส่ สถานที่ที่พวกเขาไป และถามว่าทำไมจึงไม่ร้องขอความช่วยเหลือ ราวกับว่า ผู้เสียหายมีภาระหน้าที่ในการพิสูจน์ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการข่มขืนจริงและไม่ได้เกิดจากความยินยอม

ซึ่งปัจจัยที่มีพื้นฐานมาจากฐานคิดเรื่องเพศภาวะที่มีอคติต่อเพศ และ วัย ของผู้หญิง ไม่เพียงแต่ทำให้เหตุข่มขืนไม่ได้รับการแจ้งเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น แต่แม้จะมีการแจ้งความดำเนินคดีและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว ปัจจัยที่กล่าวไปข้างต้นยังส่งผลให้ คดี”หลุด หยุุด หรือหายไปจากระบบ” ดังที่รู้จักในวงการวิชาการกฎหมายว่า “attitition” แม้ว่าคำๆนี้จะถูกใช้อย่างกว้างขวางในการศึกษาระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั่วโลก แต่สำหรับประเทศไทยแล้ว คำๆนี้ยังถูกใช้อย่างจำกัด ที่น่าสนใจก็คือไม่มีการแปลหรือนิยามคำนี้ที่แน่นอนในภาษาไทย การอธิบายถึงความหมายด้วยภาษาไทยและเป็นสิ่งจึงต้องอาศัยวลีที่ยาวและต้องยกตัวอย่างเฉพาะเพื่อครอบคลุมความหมายทางกฎหมายอย่างแท้จริง ตัวอย่างที่ถูกนำมาอธิบายในการศึกษาการที่คดีหลุดหรือหายไปจากระบบในภูมิภาคต่างๆเช่นยุโรป สหรัฐอเมริกาและแอฟริกา มี ตั้งแต่ การที่ผู้เสียหายตัดสินใจไม่มารายงานแจ้งความต่อสำนักงานตำรวจ คดีไม่ได้รับการบันทึกไว้โดยตำรวจที่อยู่ในพื้นที่

เพราะหลักฐานไม่เพียงพอ รวมไปถึง กรณีที่ถูกการยุติในขั้นตอนของอัยการ และ/หรือคดีที่ศาลได้สั่งยกฟ้อง นอกจากนี้ยังรวมถึงกรณีที่ผู้เสียหายได้ตัดสินใจถอนตัวออก ณ จุดใดจุดหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในกรณีการข่มขืน การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ในระดับสากลแสดงให้เห็นว่า คดีมีการหลุด หยุต หรือ หายไปจากระบบในอัตราที่สูงอันเนื่องมาจากความอับอายและตราบาปที่สังคมสร้างให้การถูกข่มขืนและที่สำคัญคืออคติทางเพศที่มีทั้งในขั้นตอนการปฏิบัติงานและการตัดสินใจตามขั้นตอนต่างๆในกระบวนการยุติธรรม ในกรณีของประเทศไทย งานวิจัยโดยสถาบันเพื่อการยุติธรรม (TIJ) แห่งประเทศไทยร่วมกับองค์การเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ (UN Women) ชี้ว่า Attrition เป็นหนึ่งในปัญหาอุปสรรคหลักในการนำความยุติธรรมอย่างแท้จริงไปสู่ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อข่มขืนกระทำชำเรา

ซึ่งเมื่อนำกรอบคิดเรื่องการไม่เข้าแจ้งความหรือจำนวนการแจ้งความที่ต่ำกว่าความเป็นจริงและกรอบคิดเรื่องคดีที่หลุด หยุต หรือ หายไประหว่างกระบวนการยุติธรรม อันล้วนมีสาเหตุมาจากมุมมองและการทำงานที่ถูกบดบังโดยอคติทางเพศหรือขาดมุมมองความอ่อนไหวต่อประเด็นเพศภาวะมาใช้พิจารณากรณีข่มขืนหญิงชราแล้วทำให้เราต้องหันมาทบทวนว่า แท้จริงแล้ว การข่มขืนและกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุนี้ไม่เคยเกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นน้อยมาก หรือ เป็นข้อยกเว้นและเป็นเรื่องแปลก จริงหรือไม่? หรือในความเป็นจริง ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำทางเพศไม่กล้าหรือเลือกที่จะไม่เข้าแจ้งความ เนื่องจากความอับอาย ความท้อแท้ ความไม่รู้กฎหมาย ความซับซ้อนของขั้นตอน หรือ ความไม่เชื่อในกระบวนการยุติธรรม การศึกษาวิจัยเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัย La Trobe ประเทศออสเตรเลียชี้ว่า ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่อยู่ในภาวะ ขอมแพ้ ท้อแท้และ ฟังฟังซึ่งภาวะฟังฟังนี้เองทำให้ผู้สูงอายุที่ถูกข่มขืนล่วงละเมิดซึ่งกว่าร้อยละ 81 เป็นคนดูแลหรือคนใกล้ชิดตัวผู้สูงอายุ ไม่ต้องการที่จะบอกเรื่องราวกับใคร

ในบริบทของประเทศไทยที่กำลังเป็นสังคมที่ “ชราภาพ” ขึ้น โดยจากสถิติของ กองทุนสหประชาชาติเพื่อประชากร (UNFPA) แสดงให้เห็นว่า ในปี ค.ศ. 2025 ประชากรสูงอายุในประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 14 เป็นร้อยละ 19.8 และ ในปี ค.ศ. 2050 ไทยจะมีผู้สูงอายุถึง 20 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 30 ของประชากร ถึงเวลาแล้วที่ไทยควรมีนโยบายรองรับดูแลผู้สูงอายุไม่ใช่เพียงแค่แง่สวัสดิการแต่รวมถึงด้านความปลอดภัยด้วย สังคมควรเปลี่ยนมุมมอง เรื่องการข่มขืนว่าเหยื่อไม่ใช่จำกัดอยู่แค่หญิงสาวหรือเด็กหญิง การมองผู้สูงอายุแยกออกจากปัญหาหรือมองว่าเป็นกรณียกเว้นหรือ 'ของแปลก' ทำให้เรามองปัญหาอย่างจำกัด เพราะ การข่มขืนไม่ใช่เรื่องของวัยและความตึงเครียดทางเพศ การข่มขืนเป็นเรื่องของ อำนาจ และ การควบคุม และตอนนี้ อาชญากรข่มขืนต่อเนื่องรายนี้ได้สร้าง ความกลัว ซึ่งเป็นผลบรรลู่ที่ทรงพลังและมีประสิทธิภาพที่สุดของการข่มขืนไปสู่กลุ่มผู้สูงอายุแล้ว สำหรับการพัฒนาส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิง จำเป็นที่จะต้องบูรณาการความรู้

เรื่องเพศภาวะและความอ่อนไหวด้านเพศภาวะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เนื่องด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประกอบด้วยตัวแสดงจำนวนมากที่แปลความและการปฏิบัติตามกฎหมายผ่านเงื่อนไขที่ถูกกำหนดโดยชุดของความเชื่อและค่านิยม หรือ ฐานคิดเรื่องเพศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้รับการขัดเกลาปลูกฝังจากสังคม โดยเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าวัฒนธรรม ความเชื่อ และ ค่านิยมเหล่านี้แทรกซึมอยู่ในระบบยุติธรรม ในกรณีข่มขืนและความรุนแรงทางเพศปัจจัยเหล่านี้เป็นอุปสรรคขัดขวางการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงและควรมีการหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจัง

ดร. สิตา สัมฤทธิ์
ที่ปรึกษา โครงการส่งเสริมสิทธิสตรีและเด็ก
สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

ตามที่บทความนี้ได้ชี้แนะ Attrition จะเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมและเป็นบรรทัดฐานและการปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้หญิงและเรื่องเพศ ซึ่งการสร้างความเข้าใจและให้ความรู้ Attrition และเป็นสาเหตุของมันนั้นไม่ได้เกี่ยวกับการขึ้นชื่อว่าใครผิด แต่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำให้แน่ใจว่าระบบความยุติธรรมที่

จะช่วยให้เกิดความหมายและเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ยั่งยืนและการลดอัตราการเกิดความรุนแรงทางเพศและ
ข่มขืนกระทำชำเรา

และงานวิจัยที่กำลังจะเผยแพร่โดยสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) แต่ถึงอย่างไรก็ตามตัวเลขที่
แท้จริงของกรณีข่มขืน(ที่ได้รับแจ้งความ และ ไม่ได้รับแจ้งความ) ประเมินการณัว่าจะอยู่ที่ราวๆ 30 , 000 กรณี².

ข่าว ก็ไม่ได้ จริงจัง ในการเสนอแนวทางแก้ไขที่ซีเรียส คลื่นที่ผ่านมาและผ่านไป ขายข่าวได้ เป็นกระแส

ล่าสุดเหตุการณ์ข่มขืนหฤฆาตกรรมหญิงชรา อาชญากรรมต่อเนื่อง

สังคมมองว่าเป็นของแปลก บ้างมองเป็นเรื่องขบขัน ในพื้นที่ บอกว่าอยากไปแฉวนั้นจะได้โดนบ้าง สะท้อนถึง
ปัญหาการมองเรื่องข่มขืน

² Thailand Development Research Institute, Factsheet on Rape=Execution?: some observations, available at <http://tdri.or.th/tdri-insight/rape-and-execute/>

Moreover, in 2013, the data reveals there were approximately 4,000 cases that reached the Court of First Instance while the data on how many rape cases made their way to the Supreme Court is unavailable. Among 4,000 cases, 2,500 cases are statutory rape (rape of minor under 15 year of age).

สังคมปีศาจไปตย ข่มขืนทำให้เหยื่ออาย

ในกรณีผู้สูงอายุ อายกว่าเก่า สังคมไม่มองเรื่อง ผสูงอายุกับเรื่องด้านเพศ แยกออกจากกัน ไม่ได้มองว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงเพราะไปมองว่าเป็นเรื่องของสาว แต่งตัวโป้ มีความเขี้ยวบนทางเพศ กรณีในคดี